

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 221/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Suomen minkkitarhojen koronatestauksesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Satu Hassin /vihr. ym näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 221/2021 vp:

Miten hallitus aikoo varmistaa, että kaikilla Suomen minkkitarhoilla toteutetaan koronatestaus ja

miten valvotaan sitä, että kaikki oirehtivat minkkiyksilöt tulevat testatuiksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

SARS-CoV-2 -viruksen aiheuttama COVID-19 on ihmisten tauti, joka leviää ensisijaisesti ihmisten välisenä pisaratartuntana. Viruksen on kuitenkin todettu tarttuvan myös joihinkin eläimiin, ja turkiseläimistä erityisesti minkit ovat tartunnalle herkkiä. Tarhatuilla minkeillä oireet ovat pääosin lieviä hengitystieoireita, esimerkiksi vetistä sierainvuotoa. Lisäksi tartuntatarhoilla saatetaan minkeissä havaita kohonnutta kuolleisuutta. Tartunta voi olla minkeissä myös täysin oireeton. Alun perin tartunta on todennäköisimmin siirtynyt minkkeihin tarhoilla työskentelevistä ihmisistä, mutta virus leviää tarhoilla myös eläinten välillä. Eläimestä toiseen SARS-CoV-2 virus leviää eläinten välisissä kontakteissa, esimerkiksi pisaratartuntana. Leviäminen on nopeaa. Kokeellisten tartuntojen perusteella virus saattaa levitä lyhyitä matkoja myös ilmaveitteisesti ilman, että eläinten välillä on lähikontaktia.

Hollannissa ja Tanskassa on todettu, että tartunnan saaneilla minkkitarhoilla SARS-CoV-2-virus on siirtynyt minkeistä tarhan yksittäisiin työntekijöihin, joten tauti voi tarttua sitä kantavasta minkeistä ihmiseen. Euroopan tautienhäily- ja -valvontakeskuksen tekemän riskinarvioinnin mukaan minkeillä esiintyvistä tartunnoista aiheutuva vaara turkistarhojen ulkopuolisille ihmisille on kuitenkin vähäinen.

Suomessa ei ole toistaiseksi todettu SARS-CoV-2 -virusta turkiseläimissä eikä missään muissaakaan eläimissä. Monessa muussa maassa tartuntoja tarhatuissa minkeissä sen sijaan on todettu jo vuoden 2020 aikana, Euroopan alueella esim. Hollannissa, Tanskassa, Liettuassa, Kreikassa, Italiassa ja Ruotsissa. Hollannissa ja Tanskassa tartunnat minkeissä levisivät laajalti, mikä johti syksyllä 2020 päätökseen kaikkien eläinten lopettamisesta. Tanskassa päätöstä nopeutti se, että viruksen todettiin alkusyksystä 2020 mutatoituneen minkkitarhoissa ja levinneen myös ihmisiin. Tällainen mahdollisuus uusien virusmuunnosten syntyyn haluttiin estää. Tuotanto käynnistyy mahdollisesti uudelleen vuonna 2022. Hollanti oli jo aiemmin päättänyt lopettaa turkistarhauksen

maassa vuonna 2024. Vastaavasti esim. Ruotsissa, Liettuassa ja Kreikassa eläimiä ei ole lopetettu todettujen tartuntojen vuoksi.

Taudin luonteen ja turkiseläintarhoilla olevien suurten eläinmäärien vuoksi on erittäin tärkeää estää viruksen leviäminen tarhoille Suomessa. Tartunnan leviämisen riskiä voidaan pienentää noudattamalla turkistarhoilla hyviä tautisuojaus- ja hygieniäkäytäntöjä.

Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto on huhtikuussa 2020 todettujen Hollannin ensimmäisten minkkien koronavirustapausten jälkeen pitänyt aktiivisesti yhteyttä sidosryhmiinsä ja viranomaisiin tiedonkulun varmistamiseksi. Liitto on tuottanut turkistarhaajille ja sidosryhmille ohjeita SARS-CoV-2 tartunnalta suojautumiseksi ja viestinyt niistä säännöllisesti. Turkisalan käytössä ovat olleet Ruokaviraston laatimat ohjeet turkiseläinten suojaamiseksi SARS-CoV-2 tartunnalta. Lisäksi ala on voinut hyödyntää Työterveyslaitoksen ohjeita koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi maataloustyössä sekä Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen yleisiä ohjeita koronavirus-tartunnoilta suojautumiseksi. Ala ohjeisti jäseniään yksityiskohtaisesti myös syksyllä nahkonta-aikana tarvittua ulkomaisen työvoiman saamiseksi Suomeen turvallisesti.

Jos turkistarhan eläimissä todettaisiin SARS-CoV-2 -virusta, Ruokavirasto määräisi eläintautilain nojalla turkistarhan minkit ja supikoirat lopetettavaksi ns. muuna torjuttavana eläintautina (MMM 76/2021, 33 §). Lopettaminen määrättäisiin ihmisten terveyden suojelemiseksi.

Ruokaviraston riskinarvioinnin yksiköltä pyydettiin lokakuussa 2020 yhteenvetoa minkkien ja supien ihmiselle aiheuttamasta zoonoosiuhasta. Raportissa todettiin mm. että ensisijaisena tavoitteena tulee olla viruksen pääsyn estäminen minkkeihin ja supikoiiriin.

Ruokavirasto toteutti marraskuussa 2020 minkkitarhoilla koronavirustartuntoja selvittävän alustavan kartoituksen. Näytteenottoon valittiin yhteensä 30 minkkitarhaa kymmenen kunnan alueella tärkeimmillä turkistuotantoalueilla. Näytteeksi otettiin itsestään kuolleita minkkejä, jotka kunnaneläinlääkäri toimitti Ruokaviraston laboratorioon tutkittavaksi. SARS-CoV-2 -virusta ei todettu.

Vuodenvaihteen 2020/2021 aikana Ruokavirasto tutki myös kolmen minkkitarhan eläviä siitoseläimiä SARS-CoV-2 -viruksen varalta ennen eläinten siirtoa toiselle tarhalle. SARS-CoV-2 -virusta ei todettu.

Ruokavirasto käynnisti joulukuussa 2020 koronavirusseurannan, joka koskee kaikkia turkistarhoja, jotka kasvattavat minkkejä tai muita näätäeläimiä. Seuranta on tarkoitus jatkaa vähintään kevääseen 2022 saakka. Seuranta jatketaan ja sitä muutetaan tarvittaessa väestön epidemiatilanteen mukaan. Alkuvuoden 2021 aikana seuranta aloitettiin myös suomensupeja kasvattavilla turkistarhoilla. Turkistarhaajien tulee lähettää itsestään kuolleita tai heikkokuntoisina lopetettuja turkiseläimiä säännöllisin välein Ruokaviraston laboratorioon tutkittavaksi. Tarhaajat ovat saaneet tarkemmat ohjeet näytteiden lähettämisestä aluehallintoviraston tai kunnaneläinlääkäriä kautta. Ruokavirasto vastaa näytteiden tutkimuskustannuksista. Läänineläinlääkärit seuraavat toimialueellaan seurannan toteutumista.

Paikallinen kunnaneläinlääkäri käy ottamassa turkistarhalta näytteet elävistä eläimistä silloin, jos tarhassa epäillään koronavirustartuntaa eläinten lisääntyneen kuolleisuuden tai oireiden takia, jos tarhassa työskentelevällä henkilöllä on todettu koronavirustartunta, tai jos turkistarhalta siirretään muille tarhoille minkkejä tai suomensupeja jalostus- tai siitoseläimiksi. Lisäksi kunnaneläinlääkäri ottaa tarhalla näytteet silloin, jos tarha ei ole toimittanut itsestään kuolleita eläimiä tutkittavaksi. Näytteenotto halutaan siten varmistaa niissäkin tilanteissa, joissa mahdollinen tartunta ei aiheuttaisi tarhan eläimissä näkyviä oireita tai kuolleisuutta.

Tähän päivään mennessä kaikista minkkitarhoista, joissa on eläimiä, on tutkittu eläimiä vähintään kerran, kahdelta kolmasosalta jo 3-6 kertaa. Supikoiria kasvattavia tarhoja on vielä tutkimatta noin 15. Niillä näytteenotto alkoi myöhemmin kuin minkkitarhoilla. Tarhat ovat keskimäärin pieniä ja lisäksi supikoirien kuolleisuus on talvikuukausina niin pientä, että on jouduttu turvautumaan eläinlääkäriin elävistä eläimistä ottamiin näytteisiin. Viimeistenkin supikoiratarhojen osalta näytteenotto on sovittu huhti-toukokuun vaihteeseen.

Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen on antanut maaliskuun alussa 2021 suosituksen turkiseläinten koronaviruksen seurannasta. Euroopan komissio päätti sen pohjalta yhtenäistää turkiseläinten koronaviruseurantaa jäsenmaissa. Komission täytäntöönpanopäätös, joka ei ole vielä voimassa, painottaa seurantaa yli 500 siitoseläimen turkistarhoihin. Seurannan tulee olla riskiperusteista. Näytteenottotiheyteen vaikuttavat mm. tarhoilla toteutettavat toimenpiteet tartuntariskien vähentämiseksi mukaan lukien näytteenotto työntekijöistä. Seurantanäytteitä voidaan ottaa elävistä tai kuolleista eläimistä. Eläinten oireilu, josta toimija on eläintautilain mukaan velvollinen ilmoittamaan kunnaneläinlääkärille, tai tarhalla työskentelevien koronartartunta johtaa kaiken kokoisilla tiloilla eläinlääkäriin toteuttamaan näytteenottoon eläimistä. Suomen nykyistä seurantakäytäntöä muutetaan tarvittavilta osin niin, että se vastaa täytäntöönpanopäätöksen sisältöä sisältäen jatkossakin säännöllisen seurannan kaiken kokoisilla tarhoilla.

Helsingissä 28.4.2021

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä